

Procjena troškova osnivanja veterinarske klinike u Republici Hrvatskoj

Cost estimation of establishing a veterinary clinic in the Republic of Croatia

Andrijanić, D., D. Cvitković, D. Zec Gossain

Sažetak

Veterinarska klinika tip je veterinarske organizacije koja klijentima i njihovim životinjama nudi široku paletu usluga na vrlo visokoj razini. U planiranju osnivanja veterinarske klinike treba voditi računa ne samo o našim željama i mogućnostima nego i o uvjetima propisanim Zakonom o veterinarstvu i Pravilnikom o uvjetima kojima moraju udovoljavati veterinarske organizacije, veterinarska praksa i veterinarska služba u sustavu provedbe veterinarske djelatnosti, koji izravno utječu na troškove osnivanja klinike. Minimalna je preporučena veličina veterinarske klinike 186 m² (93 m² po jednoj prostoriji za pregled i liječenje životinja, a prema Pravilniku u klinici moraju postojati dvije). U skladu s tim trošak mjesečnog najma prostora procijenjen je na 16.740 HRK (2.232 €), trošak adaptacije prostora na 158.100 HRK (21.080 €), trošak opremanja prostora na 2.704.299 HRK (360.573 €), trošak zaliha medicinskog materijala i lijekova na 30.000 HRK (4.000 €), trošak bruto mjesečnih plaća veterinarskih djelatnika na 41.157 HRK (5.488 €), trošak marketinga na 6.750 HRK (900 €), trošak računalne opreme i programa na 40.000 HRK (5.333 €) te trošak osnivanja poduzeća i knjigovodstvenih usluga na 5.000 HRK (667 €). Ukupni prosječni trošak osnivanja veterinarske klinike procijenjen je na oko 3.000.000 HRK (400.000 €). Razlike između prosječnih i minimalnih troškova najveće su kod stavke *Trošak opremanja prostora*, gdje bi potencijalni investitori pažljivim odabirom mogli ostvariti uštedu do čak 55 % od ukupnog troška osnivanja. S druge strane, procijenjeni *Trošak adaptacije prostora* bi, ovisno o zatečenom stanju uređenja odabranog prostora, mogao biti i veći od navedenoga, što bi u manjoj mjeri moglo smanjiti uštede ostvarene smanjenjem troškova opremanja prostora. Procijenjeni mjesečni trošak klinike mogao bi se kretati između 60.000 i 90.000 HRK (između 8.000 i 12.000 €) (uvećan za troškove održavanja), ovisno o utrošku zaliha materijala i lijekova, a uključivao bi trošak najma, trošak održavanja zaliha materijala i lijekova, trošak plaća i trošak knjigovodstvenih usluga.

Ključne riječi: veterinarska klinika, osnivanje, troškovi, oprema, plaće, marketing

Dominik ANDRIJANIĆ, dr. med. vet., dr. sc. Denis CVITKOVIĆ, dr. med. vet., mr. sc. oecc. (MBA), docent, Zavod za veterinarsku ekonomiku i epidemiologiju, Veterinarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Heinzelova 55, 10000 Zagreb, dr. sc. Danijela ZEC GOSSAIN, dr. med. vet., Ministarstvo unutarnjih poslova, Uprava za posebne poslove sigurnosti. Dopisni autor: denis.cvitkovic@vef.unizg.hr

Abstract

A veterinary clinic is a type of veterinary organization that offers clients and their animals a wide range of services at a very high level. During the planning of the future veterinary clinic, we must take into account not only our wishes and possibilities, but also the conditions prescribed by the Veterinary Law and the Ordinance on the conditions that veterinary organizations, veterinary practices and veterinary service must meet in the system of implementation of veterinary activities, which directly affect the clinic establishment costs. The assumed minimum recommended size of a veterinary clinic is 186 m² (93 m² per one room for examination and treatment of animals, and according to the Ordinance there must be two in the clinic). In accordance with this, the cost of monthly rent of the space is estimated at HRK 16,740 (€2,232), the cost of adapting the space at HRK 158,100 (€21,080), the cost of equipping the space at HRK 2,704,299 (€360,573), the cost of medical supplies and medicines at 30,000 HRK (€4,000), the cost of gross monthly salaries of veterinary workers at HRK 41,157 (€5,488), marketing costs at HRK 6,750 (€900), the cost of computer equipment and software at HRK 40,000 (€5,333), and the cost of establishing a company and accounting services at HRK 5,000 (€667). The total average cost of establishing a veterinary clinic is estimated at around HRK 3 million (€400 thousand). The differences between the average and minimum costs are the largest in the item *Equipment cost*, where, by careful selection, potential investors could achieve savings of up to 55% of the *Total establishment cost*. On the other hand, the estimated *Adaptation cost* could, depending on the condition of the selected property, be higher than the above, which could, to a lesser extent, reduce the savings achieved by reducing the *Equipment cost*. The estimated monthly operating cost of the clinic could be between 60 and 90 thousand HRK (between 8 and 12 thousand €) (increased for maintenance costs) depending on the consumption of supplies of materials and medicines, and would include the cost of rent, the cost of maintaining supplies of materials and medicines, the cost of salaries and the cost of bookkeeping services.

Key words: veterinary clinic, establishment, costs, equipment, salaries, marketing

UVOD

Veterinarska medicina današnjeg doba uvelike se razlikuje od one prije svega nekoliko desetaka godina. Tadašnja se misija struke uglavnom fokusirala na liječenje farmskih životinja u svrhu podupiranja proizvodnje hrane. Životinje su se liječile samo ako je to bilo ekonomski opravdano, stoga liječenje kućnih ljubimaca gotovo da i nije postojalo. Veterinari su uglavnom bili stacionirani u ruralnim područjima, njihove su ambulante imale oskudnu opremu, a spektar je njihovih usluga bio vrlo ograničen. Razvojem tehnologije i znanosti te s promjenama u načinu života ljudi došlo je do metamorfoze veterinarske struke. Današnja se veterinarska medicina uglavnom fokusira na liječenje kućnih ljubimaca, nudi se širok spektar naprednih usluga koji svakako pozitivno utječu na zdravlje i kvalitetu života životinja. Zbog povećana opsega posla veterinarske su ambulante postajale sve veće te su se, pogotovo u razvijenim zapadnim zemljama, pretvorile u veterinarske klinike. Veterinarska klinika na jednom mjestu nudi veterinarske usluge 24 sata dnevno svih 365 dana u godini, opseg je njihovih usluga širok i na jednom mjestu nude mogućnost svih pretraga, zahvata i pregleda visokostručnih osoba, najčešće specijalista. Iz navedenih se razloga sve više vlasnika odlučuje na posjet veterinarskoj klinici umjesto klasičnoj veterinarskoj ambulanti.

U Republici Hrvatskoj pojam veterinarske klinike te uvjeti njezina osnivanja i rada definirani su Zakonom o veterinarstvu (Anonymous, 2013.b), poglavljem IV. *Sustav provedbe veterinarske djelatnosti*, članci 105., 107., 116., i Pravilnikom o uvjetima kojima moraju udovoljavati veterinarske organizacije, veterinarska praksa i veterinarska služba u sustavu provedbe veterinarske djelatnosti (Anonymous, 2013.a), poglavljem M) *Veterinarska klinika*, članci 38., 39., 40.

Veterinarska je klinika veterinarska organizacija koja obavlja djelatnost najstroženijih oblika zdravstvene zaštite životinja, dijagnostike, liječenja, rehabilitacije i zdravstvene njege bolesnih životinja, osigurava boravak i prehranu primjerenu vrsti životinja koje su u stacionarnoj zdravstvenoj zaštiti te se u njoj izvodi nastava Veterinarskog fakulteta i provodi znanstvenoistraživački rad za djelatnost za koju je osnovana (Anonymous, 2013.a) (članak 38. stavak 1. Pravilnika).

U Republici Hrvatskoj veterinarske klinike još uvijek nisu rasprostranjene na tržištu. Veterinarske usluge uglavnom se pružaju u malim i srednjim veterinarskim ambulantama. Prateći dolazak ostalih trendova sa zapada, za očekivati je i pojavu većih veterinarskih klinika koje bi svakako veterinarsku uslugu u Hrvatskoj digle na novu razinu.

Cilj je ovog rada procijeniti glavne troškove osnivanja veterinarske klinike u Republici Hrvatskoj u skladu sa zahtjevima iz navedenih veterinarskih propisa koji se tiču najma i adaptacije prostora, nabave opreme, početne zalihe potrošnog medicinskog materijala i lijekova, plaća veterinarskih djelatnika, izrade i postavljanja mrežne stranice i profila na društvenim mrežama te osnivanja poduzeća i usluga knjigovodstva.

Procjena troškova temelji se na pretpostavci da se po jednoj prostoriji za pregled i liječenje životinja, prema nekim autorima, preporučuje minimalno 93 m² ukupne površine klinike (Pollard i Shoults, 2018.). Prema Pravilniku veterinarska klinika treba imati barem dvije takve prostorije, iz čega proizlazi da je minimalna preporučena površina veterinarske klinike 186 m² (2 × 93 m²). To je važno zbog procjene troškova iznajmljivanja i adaptacije prostora koji izravno ovise o površini prostora.

Pri razmatranju ideje o osnivanju veterinarske klinike važno je uzeti u obzir i širu sliku suvremenoga gospodarskog okruženja. Cvitković i suradnici (2020.a) upozorili su na izvjesnu daljnju stagnaciju ili smanjivanje gospodarskih aktivnosti veterinarskih organizacija s obzirom na bitno smanjenje broja reproduktivnih životinja i proizvodnje mlijeka i jaja, starenje ljudske populacije i smanjenje nataliteta, stalni rast uvoza hrane i pića i uvoza općenito, jaku negativnu korelaciju između duga i broja stanovnika, i rastući pritisak na novo zaduživanje. Ovi negativni trendovi dodatno su naglašeni posljedicama protuepidemijskih mjera u pandemiji bolesti COVID 19, prije svega poremećenim lancima opskrbe i energetsom krizom kao posljedicom rata u Ukrajini. U tako nestabilnom gospodarskom okruženju stres može dodatno opteretiti poslovanje jer ugrožava zdravlje čovjeka i životinje (Tynes, 2014.; Lloyd, 2017.; Hernander, 2008.; Hewson, 2008.; Yin, 2009.), što u veterinarskoj struci razmjerno često dovodi i do samoubojstava (Brscic i sur., 2021.). U tom smislu osnivanje veterinarske klinike valja razmotriti posebno oprezno, čak i kad financijska sredstva nisu ograničavajući čimbenik.

Glavne skupine troškova pri osnivanju veterinarske klinike

Trošak najma prostora

U Republici Hrvatskoj dva su glavna načina iznajmljivanja poslovnih prostora. Prvi je način putem privatnih iznajmljivača (Anonymous, 2022a), a drugi je način prijavom na natječaj za zakup nekretnine u državnom vlasništvu (Anonymous, 2022.b, 2022.c,

2022.d). Oba načina imaju svoje prednosti i nedostatke i različit je postupak iznajmljivanja.

Privatni su iznajmljivači pravne ili fizičke osobe koje u najam daju poslovni prostor u svome vlasništvu. Do njih se može doći putem agencije za trgovanje nekretninama ili putem različitih kanala oglašavanja. Neki su od najpopularnijih internetske stranice s oglasima njuskalo.hr i indeks.hr/oglasi. Drugi je, sve popularniji način oglašavanja, putem Facebook aplikacije *Marketplace* ili putem različitih Facebook grupa. Cijena se kod privatnih iznajmljivača uglavnom određuje prema dogovoru. Ponuda je svakako veća u odnosu na ponudu agencije Državne nekretnine koja je, kako joj samo ime govori, u vlasništvu države.

Zakup nekretnine u državnom vlasništvu moguć je putem državne agencije Državne nekretnine. Putem te agencije radi se oglašavanje i organizacija najma poslovnih prostora u državnom vlasništvu. Cijena se formira na aukciji. Svi koji su se prijavili na natječaj za određeni lokal i zadovoljili preduvjete nude određen iznos novca koji su voljni izdvojiti. Najveći ponuđeni iznos osvaja natječaj. Nedostatak ovog načina iznajmljivanja nekretnine jest što se prostor daje u zakup na razdoblje od deset godina. Ponuda dostupnih poslovnih prostora svakako je manja nego kod privatnih iznajmljivača.

Zbog navedenih nedostataka najma nekretnina u državnom vlasništvu pretpostavili smo da je najam prostora od privatnih iznajmljivača vjerojatnija opcija kad je riječ o osnivanju veterinarske klinike. Cijene najma razlikuju se s obzirom na lokaciju, a u gradu Zagrebu prosječna je cijena najma oko 90 HRK/m². Iako se cijene najma razlikuju od grada do grada, pretpostavili smo, radi jednostavnosti izračuna, da je ova cijena primjerena za cijelu državu. Ukupna cijena mjesečnog najma za 186 m² iznosila bi 16.740 HRK (2.232 €) (Andrijanić, 2022.).

Trošak adaptacije prostora

Zbog složenosti i specifičnosti veterinarske djelatnosti nužna je prilagodba (adaptacija) postojećeg prostora (Matičić, 2008.). Cijene adaptacije, odnosno cijene obrtničkih radova svakako variraju ovisno o gradu u kojemu se poslovni prostor nalazi, kvaliteti materijala koji bi se koristio i, naravno, o složenosti izvođenja radova, odnosno stanju poslovnog prostora.

Prema nekim autorima (Kruhak, 2016.) cijena adaptacije prostora, bez opreme, kreće se od 700 do 1000 HRK/m². Pritom treba imati na umu da su cijene različitih građevinskih materijala, a time i

adaptacije, bitno porasle (Anonymous, 2021.e) kao posljedica poremećenih lanaca opskrbe na svjetskoj razini zbog stroge primjene protuepidemijskih mjera tijekom pandemije bolesti COVID-19 i rastuće inflacije. Stoga ovaj iznos treba primijeniti vrlo oprezno i prije adaptacije istražiti trenutačne cijene na tržištu te procijeniti stanje nekretnine. Na temelju iznesenih podataka procijenili smo da je prosječna cijena adaptacije 850 HRK/m², što za 186 m² iznosi 158.100 HRK (21.080 €) (Andrijić, 2022.). Cijena adaptacije ne uključuje potrebnu veterinarsku opremu.

Trošak opremanja prostora

Prema članku 39. Pravilnika (Anonymous, 2013.a) veterinarska klinika mora raspolagati sljedećim prostorijama i prostorima:

1. dvije prostorije za pregled i liječenje životinja
2. kirurški blok:
  - (a) prostor za pripremu i sterilizaciju instrumenata i pribora
  - (b) dvije operacijske dvorane
  - (c) prostor za kiruršku pripremu i pripremu pacijenata
3. prostorija za obavljanje laboratorijskih pretraga
4. prostorije ili prostor i opremu za RTG, UZV, EKG i endoskopsku dijagnostiku
5. prostor za intenzivnu njegu životinja s kontroliranim dovodom kisika, vlage i topline
6. prostoriju za čišćenje, pranje i sterilizaciju
7. prostor/prostorija za instrumente i pribor
8. prostorija za pohranu lijekova i drugog sanitetskog materijala s hladnjakom
9. prostorija za veterinarske djelatnike i konzultacije stranaka
10. sanitarni čvor s kupaonicom
11. čekaonica za stranke i životinje
12. prostorija za izolaciju životinja
13. prostorija za privremeno odlaganje otpadnih životinjskih tvari
14. prostorija za smještaj i njegu životinja koje su predmet stacionarne zdravstvene zaštite.

Veterinarska klinika registrirana za velike životinje mora osigurati skladište hrane i stelje.

Veterinarska klinika dužna je osigurati obavljanje bakterioloških, viroloških, seroloških, toksikoloških, parazitoloških i drugih pretraga u vlastitom laboratoriju ili putem posebnog ugovora s akreditiranim laboratorijem.

U prostoriji za pregled i liječenje životinja može se nalaziti prostor za instrumente i pribor.

U prostoriji za smještaj i njegu životinja koje su predmet stacionarne zdravstvene zaštite može se nalaziti prostor za intenzivnu njegu životinja s kontroliranim dovodom kisika, vlage i topline.

Posebni uvjeti prostorija definirani su u istoime-nom poglavlju Pravilnika (poglavlje F, Posebni uvjeti prostorija) člancima 13. do 24. Oni propisuju uvjete koje moraju zadovoljiti pojedine prostorije/prostori glede veličine i opreme, što izravno utječe na cijenu opremanja. Prosječne cijene opreme pojedinih prostora i prostorija prikazane su u tablici 1. Izračunate su na osnovi cijena preuzetih s *webshopova* trgovina Ikea (Anonymous, 2022.f), Links (Anonymous, 2022.g), Bauhaus (Anonymous, 2022.h) i VetShop Brandenburg (Anonymous, 2022.i). U cijene nije uračunat trošak dostave i instalacije proizvoda.

Za prostoriju pod rednim brojem 13. iz članka 39. Pravilnika (Prostorija za privremeno odlaganje otpadnih životinjskih tvari) nisu propisani posebni uvjeti, pa se ona ne nalazi u tablici. Ukupna cijena opremanja prostorija i prostora veterinarske klinike procijenjena je na oko 2,7 milijuna HRK (361.000 €). Minimalna cijena opremanja iznosila bi oko 1,02 milijuna HRK. Ova je brojka dobivena zbrajanjem najnižih cijena opreme (Andrijić, 2022.)

Trošak početne zalihe potrošnog medicinskog materijala i lijekova

Trošak početne zalihe medicinskog materijala i lijekova procijenili smo na temelju podataka iz poslovanja jedne veterinarske ambulante koja brojem zaposlenika odgovara veterinarskoj klinici. U početku poslovanja može se očekivati polagano razvijanje posla jer se potencijalni klijenti tek navikavaju na novu kliniku. To bi značilo sporiju potrošnju nabavljenih zaliha koje bi se ubrzanije obnavljale s povećanjem broja klijenata i prometa. Prosječna dnevna vrijednost zaliha potrošnog medicinskog materijala i lijekova za jednu veterinarsku kliniku procijenjena je na oko 30.000 HRK (4.000 €).

Trošak plaća veterinarskih djelatnika

U poglavlju VII. (Veterinarski djelatnici) Pravilnika, članak 43. stavak 8. propisuje da veterinarska klinika treba imati najmanje tri veterinaru s odobrenjem za rad (licencijom) i završenim poslijediplomskim studijem iz područja biomedicine i zdravstva, znanstveno polje veterinarska medicina, grana kliničke znanosti, odnosno odgovarajuću stručnu kva-

Tablica 1. Prosječna cijena opremanja prostora/prostorija prema odredbama Pravilnika o uvjetima kojima moraju udovoljavati veterinarske organizacije, veterinarska praksa i veterinarska služba u sustavu provedbe veterinarske djelatnosti

Redni broj i naziv prostorije/prostora iz članka 39. Pravilnika	Cijena opreme (HRK)	Cijena opreme (€)
1. Dvije prostorije za pregled i liječenje životinja	139.598	18.613
2. a) Prostor za pripremu i sterilizaciju instrumenata i pribora	316.092	42.146
2. b) Dvije operacijske dvorane	252.158	33.631
2. c) Prostor za kiruršku pripremu i pripremu pacijenata	42.467	5.662
3. Prostorija za obavljanje laboratorijskih pretraga	243.910	32.521
4. Prostorije ili prostor i oprema za RTG, UZV, EKG i endoskopsku dijagnostiku	1.150.539	153.405
5. Prostor za intenzivnu njegu životinja s kontroliranim dovodom kisika, vlage i topline	61.295	8.173
6. Prostorija za čišćenje, pranje i sterilizaciju	316.092	42.146
7. Prostor/prostorija za instrumente i pribor	37.575	5.010
8. Prostorija za pohranu lijekova i drugog sanitetskog materijala s hladnjakom	27.994	3.733
9. Prostorija za veterinarske djelatnike i konzultacije stranaka	19.584	2.611
10. Sanitarni čvor s kupaonicom	17.960	2.395
11. Čekaonica za stranke i životinje	22.109	2.948
12. Prostorija za izolaciju životinja	12.578	1.677
14. Prostorija za smještaj i njegu životinja koje su predmet stacionarne zdravstvene zaštite	44.348	5.913
UKUPNO	2.704.299	360.573

lifikaciju u skladu s posebnim propisom o priznavanju inozemnih stručnih kvalifikacija te veterinarskog tehničara.

Prema podacima mrežne stranice MojaPlaća (Anonymous, 2022.li) neto plaća veterinaru kreće se između 4.267 i 9.183 HRK mjesečno (6.725 HRK prosječno), a mjesečna neto plaća veterinarskog tehničara između 3.766 i 6.102 HRK (4.934 HRK prosječno). Prema jednom istraživanju (Cvitković i sur., 2020.b) prosječna mjesečna neto plaća veterinaru u veterinarskim stanicama je 2017. iznosila oko 6.000 HRK, a u veterinarskim ambulancama oko 5.650 HRK.

S obzirom na to da smo prethodno naveli da se u Republici Hrvatskoj posljednjih nekoliko godina pojavljuje blagi deficit veterinaru te da su veteri-

narskoj klinici potrebni veterinaru sa završenim poslijediplomskim studijem, procijenili smo da je veterinarima potrebno ponuditi mjesečnu neto plaću od 8.000 HRK (1.067 €) (11.544 HRK bruto), što je nešto više od prosjeka. a veterinarskom tehničaru prosječnu plaću od 4.934 HRK (nešto manje od 660 €) (6.525 HRK bruto). Navedeni bruto iznosi izračunati su prema metodologiji preuzetoj s mrežne stranice Moj posao (Anonymous, 2022j). Oni predstavljaju ukupni trošak plaća za poslodavca. Za jednu veterinarsku kliniku s tri veterinaru i jednim veterinarskim tehničarom mjesečni trošak za plaće iznosio 41.157 HRK (5.488 €).

Bitno je naglasiti da ovi iznosi mogu varirati ovisno o trenutnom stanju na tržištu rada, profilu kandidata i dogovoru između poslodavca i djelatnika.

Trošak marketinga

Prema Pravilniku o promidžbi i načinu oglašavanja rada veterinarskih organizacija i privatne veterinarske prakse (članak 9.) Hrvatske veterinarske komore (Anonymous, 2004.), oglašavanje i promidžba početka rada veterinarskih organizacija ili privatne veterinarske prakse putem tiska, oglasa, elektroničkih i drugih javnih medija može se obaviti najviše jedanput 14 dana prije početka rada i tri puta tijekom prvog mjeseca obavljanja djelatnosti. Promidžba i oglašavanje rada veterinarskih organizacija tako su vrlo ograničeni u usporedbi s drugim poduzećima. Stoga se u praksi, kao oblik indirektna promidžbe i oglašavanja rada veterinarskih organizacija, koji nije u suprotnosti s navedenim pravilnikom, razvio marketing putem mrežnih stranica i profila na društvenim mrežama.

Marketing se definira kao „socijalni i upravljački proces kojim pojedinci i skupine dobivaju što trebaju i žele putem stvaranja i razmjene proizvoda i vrijednosti s drugima“ (Kotler i sur., 2006.; Čudina, 2020.). U tom se smislu komunikacija veterinarskih organizacija s klijentima bitno olakšava i unapređuje putem mrežnih stranica i društvenih mreža.

Pretpostavili smo da je novu kliniku najbolje promovirati izradom i održavanjem mrežne stranice te Instagram i Facebook profila. To klijentima olakšava dolazak do informacija i ostavlja profesionalniji dojam.

Prosječna cijena izrade i održavanja mrežne stranice, prema mrežnoj stranici Webprojekt (Anonymous, 2022.k) iznosi 4.250 HRK, a prosječna cijena

izrade i vođenja Instagram i Facebook profila prema stranici Specta (Anonymous, 2022l) iznosi 2.499 HRK. Ukupan prosječni trošak marketinga jedne veterinarske klinike iznosio bi stoga oko 6.750 HRK (900 €).

Trošak računalne opreme i osnovnih računalnih programa

Izračun troška računalne opreme temelji se na pretpostavci da bi svakome zaposelniku (tri doktora veterinarske medicine i jednom veterinarskom tehničaru) trebalo osigurati jedno stolno računalo. Osim toga trebalo bi za cijelu kliniku nabaviti barem dva pisača i jedan televizor za čekaonicu. Trošak nabave navedene opreme srednjeg cjenovnog razreda i osnovnih računalnih programa procijenili smo na 40.000 HRK (5.333 €) (Anonymous, 2022m).

Trošak osnivanja poduzeća i usluge knjigovodstva

Trošak osnivanja poduzeća procjenjuje se na 3.000 HRK (400 €), a trošak knjigovodstvenih usluga na 2.000 HRK (267 €) mjesečno.

Procjena ukupnog troška osnivanja veterinarske klinike

U tablici 2. prikazane su sve procijenjene sastavnice ukupnog troška i procijenjeni ukupni trošak osnivanja veterinarske klinike

Tablica 2. Procjena ukupnog prosječnog troška osnivanja veterinarske klinike

TROŠAK	IZNOS (HRK)	IZNOS (€)
Najam prostora	16.740	2.232
Adaptacija prostora	158.100	21.080
Opremanje prostora	2.704.299	360.573
Zaliha medicinskog materijala i lijekova	30.000	4.000
Bruto mjesečna plaća veterinarskih djelatnika	41.157	5.488
Marketing	6.750	900
Računalna oprema i programi	40.000	5.333
Osnivanje poduzeća i usluge knjigovodstva	5.000	667
UKUPNO	3.002.046	400.273

Rasprava i zaključak

Veterinarska klinika trenutačni je trend razvoja prakse u zapadnom svijetu. Iako ih na našem tržištu uglavnom nema, zbog dolaska trendova sa zapada za očekivati je i njihov dolazak. Predviđanje okvirnog vremena dolaska ovog trenda otežano je zbog trenutnih kriza u svijetu kao što su poremećeni lanci opskrbe kao posljedica protuepidemijskih mjera koje još uvijek traju u Kini, inflacija, rat u Ukrajini i posljednja energetska kriza uzrokovana otežanom trgovinom plinom i naftom zbog sankcija Rusiji. To sve povećava rizik s kojim se susreće osoba koja svoj kapital planira uložiti u ovaj oblik veterinarske organizacije. Veterinarska klinika ne samo da je komplicirana za pokrenuti, organizirati i voditi, nego je i veoma skup pothvat. Minimalna i prosječna cijena kompletnog projekta ovisi o nizu čimbenika, kao što su cijene najma, adaptacije, opreme, instrumenata, plaće radnika, porez, troškovi radne snage, osobne želje, način nabave pojedinih stvari itd.

Procijenjena prosječna cijena osnivanja i opremanja veterinarske klinike izračunata je na osnovi procijenjenih prosječnih cijena svake od sastavnica izračuna navedenih u tablici 2. Važno je napomenuti da, budući da se radi o procijenjenim prosječnim cijenama, cijeli je poduhvat moguće ostvariti s manjim troškovima. Najveća razlika, u apsolutnom i relativnom iznosu, između prosječne i minimalne cijene pojedinih sastavnica izračuna uočena je kod troška opremanja prostora. Razlika između procijenjenog prosječnog i minimalno troška iznosi ovdje oko 1,7 milijuna kuna, što znači da bi ukupni trošak osnivanja i opremanja klinike mogao biti i oko 55 % manji od onoga predstavljenog u tablici 2. i iznositi oko 1,3 milijuna HRK (oko 174.000 €) (Andrijanić, 2022.) pri čemu bi udio troška opremanja prostora u ukupnom trošku iznosio oko 77 %. Oprema, naime, uključuje i skupu opremu, poput različitih dijagnostičkih uređaja koji, s obzirom na kvalitetu, mogu znatno varirati u cijeni, u nekim slučajevima i desetak puta. Udio troška opremanja prostora u predstavljenom izračunu u tablici 2. čini oko 90 % ukupnog procijenjenog prosječnog troška osnivanja veterinarske klinike. S druge strane valja napomenuti da bi trošak adaptacije prostora, ovisno o zatečenom stanju uređenja odabrane nekretnine, mogao biti i veći od onoga predstavljenog u tablici 2. što bi djelomično smanjilo ranije predstavljenu razliku između procijenjenog minimalnog i prosječnog troška osnivanja. Iz svega navedenog važno je naglasiti da su u ovom radu predstavljene procijenjene prosječne cijene pojedinih sastavnica izračuna, koje najviše variraju u postotno najzastupljenijoj stavci *Trošak opremanja*

prostora, na kojoj bi potencijalni investitori pažljivim odabirom mogli ostvariti najveće uštede.

Procijenjeni mjesečni trošak rada klinike mogao bi se kretati između 60.000 i 90.000 HRK (između 8.000 i 12.000 €) (uvećan za troškove održavanja) ovisno o utrošku zaliha materijala i lijekova, a uključivao bi trošak najma, trošak održavanja zaliha materijala i lijekova, trošak plaća i trošak knjigovodstvenih usluga. U prvom mjesecu poslovanja trebalo bi ostvariti dobit nakon oporezivanja koja bi pokrila navedene troškove.

Literatura

- ANDRIJANIĆ, D. (2022): Organizacijski i ekonomski aspekti osnivanja suvremene veterinarske klinike. Diplomski rad, Veterinarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- ANONYMOUS (2004): Pravilnik o promičbi i načinu oglašavanja rada veterinarskih organizacija i privatne veterinarske prakse. Hrvatski veterinarski vjesnik, 12, 3-4.
- ANONYMOUS (2013a): Pravilnik o uvjetima kojima moraju udovoljavati veterinarske organizacije, veterinarska praksa i veterinarska služba u sustavu provedbe veterinarske djelatnosti. Narodne novine, br. 103/2013.
- ANONYMOUS (2013b): Zakon o veterinarstvu. Narodne novine, br. 82/2013, 148/2013, 115/2018, 52/2021.
- ANONYMOUS (2022a): Što trebate znati kad tražite poslovni prostor. Dostupno na: <<https://www.erstebank.hr/hr/erste-novine/sto-trebate-znati-kad-trazite-poslovni-prostor>> (pristupljeno 12. siječnja 2022.)
- ANONYMOUS (2022b): Natječaj za zakup poslovnih prostora 6/21 - Državne nekretnine. Dostupno na: <<https://www.hr-nekretnine.hr/natjecaji/natjecaj-za-zakup-poslovnih-prostora-6-21/>> (pristupljeno 11. siječnja 2022.)
- ANONYMOUS (2022c): Poslovni prostori - Državne nekretnine. Dostupno na: <<https://www.hr-nekretnine.hr/nekretnine/poslovni-prostori/>> (pristupljeno 11. siječnja 2022.)
- ANONYMOUS (2022d): Prijavite se na natječaj, u zakup se nudi 30 državnih prostora u šest gradova - Državne nekretnine. Dostupno na: <<https://www.hr-nekretnine.hr/prijavite-se-na-natjecaj-u-zakup-se-nudi-30-drzavnih-prostora-u-sest-gradova/>> (pristupljeno 11. siječnja 2022.)
- ANONYMOUS (2022e): Građevinarima materijal poskupio i 180 posto: Otpuštati ćemo radnike.

- Dostupno na: <<https://www.poslovni.hr/hrvatska/gradevinarima-materijal-poskupio-i-180-posto-otpustat-cemo-radnike-4296590>> (pristupljeno 11. siječnja 2022.)
- ANONYMOUS (2022f): Namještaj i dekoracije za tvoj dom. Dostupno na: <<https://www.ikea.com/hr/hr/>> (pristupljeno 13. siječnja 2022.)
  - ANONYMOUS (2022g): Links.hr: Informatika i oprema, Sport, Dronovi i Roboti, Bijela tehnika i Kućanski aparati. Dostupno na: <https://www.links.hr/hr/?gclid=Cj0KCQiAip-PBhD-VARIsAPP2xc1wygWmKYgMqcnpnTEwPzcLASY81Uel3m0EZKUXbJWQVT8_K-YYOpQa-AmolEALw_wcB> (pristupljeno 15. siječnja 2022.)
  - ANONYMOUS (2022h): Bauhaus Hrvatska, Dostupno na: <<https://www.bauhaus.hr/>> (pristupljeno 15. siječnja 2022.)
  - ANONYMOUS (2022i): VetShop - Ihr Praxisdienstleister für Veterinärbedarf. Dostupno na: <<https://www.vetshop.de/>> (pristupljeno 8. siječnja 2022.)
  - ANONYMOUS (2022j): MojPosao. Dostupno na: <<https://www.moj-posao.net/>> (pristupljeno 16. siječnja 2022.)
  - ANONYMOUS (2022k): Izrada internet stranica. Dostupno na: <<https://webprojekt.com.hr/>> (pristupljeno 17. siječnja 2022.)
  - ANONYMOUS (2022l): Specta | Agencija za vođenje društvenih mreža i digitalni marketing. Dostupno na: <<https://www.specta.hr/>> (pristupljeno 17. siječnja 2022.)
  - ANONYMOUS (2022lj): Moja Plaća. Dostupno na: <https://www.mojaplaca.hr/> (pristupljeno 16. siječnja 2022.)
  - ANONYMOUS (2022m): HGSPOT. Dostupno na <https://www.hgspot.hr/> (pristupljeno 25.11.2022.)
  - BRSCIC, M., B. CONTIERO, A. SCHIANCHI, C. MARGOGNA (2021): Challenging suicide, burnout, and depression among veterinary practitioners and students: text mining and topics modelling analysis of the scientific literature. *BMC Vet. Res.* 17, 294.
  - CVITKOVIĆ, D., B. VOLAREVIĆ, M. TADIĆ, S. PAŠIĆ, M. PAVLAK (2020b): Employment of doctors of veterinary medicine from 2010 - 2019. *Vet. Stanica*, 51, 363-403.
  - CVITKOVIĆ, D., M. TADIĆ, S. PAŠIĆ, M. PAVLAK (2020a): Neki pokazatelji poslovanja veterinarskih organizacija u svjetlu općih gospodarskih trendova u Hrvatskoj. *Vet. Stanica*, 51, 155-162.
  - ČUDINA, N. (2020): Poslovni plan privatne veterinarske ambulante, Završni rad, Poslovno veleučilište Zagreb, Preddiplomski studiji marketinga.
  - HERNANDER, L. (2008): Factors Influencing Dogs' Stress Level in the Waiting Room at a Veterinary Clinic. Studentski rad. Swedish University of Agricultural Sciences, Department of Animal Environment and Health, Ethology and Animal Welfare Programme.
  - HEWSON, C. (2008): Stress in small animal patients: Why it matters and what to do about it. *Ir. Vet. J.*, 61, 249-254.
  - KOTLER, P., V. WONG, J. SAUNDERS, G. ARMSTRONG (2006): Osnove marketinga (4. izdanje). Mate doo, Zagreb.
  - KRUHAK, M. (2016): Obrtnički radovi kreću se od 700 do 1000 kn po kvadratu. *Večernji list*, Dostupno na: <<https://living.vecernji.hr/interijeri/adaptavija-kosta-od-700-do-100-kuna-po-kvadratu-1073523>> (pristupljeno 11. siječnja 2022.)
  - LLOYD, J. (2017): Minimising Stress for Patients in the Veterinary Hospital: Why It Is Important and What Can Be Done about It. *Vet. Sci.*, 4, 22.
  - MATIČIĆ, D. (2008): Uvod u kirurgiju, organizacija rada na klinici. Prostori i oprema kirurške klinike.. 1. izdanje. [e-knjiga] Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Veterinarski fakultet, Klinika za kirurgiju, ortopediju i oftalmologiju, .1-4. Dostupno na: <http://kirurgija.vef.hr/wp-content/uploads/2009/11/Uvod_u_kirurgijuorganizacija_rada_na_klinici.Prostori_i_oprema_kirurske_klinike.pdf> (pristupljeno 9. siječnja 2022.)
  - POLLARD, V., A. SHOULTS (2018): Practical guide to veterinary hospital design. 1. izdanje. AAHA Press.
  - TYNES, V. (2014): The physiologic effects of fear. Dostupno na: <<http://veterinarymedicine.dvm360.com/physiologic-effects-fear>> (pristupljeno 10. siječnja 2022.)
  - YIN, S. (2009): Low Stress Handling, Restraint and Behavior Modification of Dogs and Cats: Techniques for Patients Who Love Their Visits. Cattle Dog Publishing, Davis, CA, USA.